

نقش ارمنستان در دور زدن تحریم‌های غرب؛ ایوان هاب مالی جدید روسیه شد

بررسی آمار بانک مرکزی ارمنستان نشان می‌دهد که این کشور پس از جنگ اوکراین به یک هاب مالی و تجاری برای روسیه جهت دور زدن تحریم‌های غرب تبدیل شده است. میلیاردها دلار پول از مبدأ روسیه وارد سیستم بانکی ارمنستان شده است.

به گزارش آران نیوز به نقل از تسنیم، در سال 2024، افراد حقیقی حدود 5.8 میلیارد دلار از طریق سیستم بانکی به ارمنستان منتقل کردند.

طبق داده های بانک مرکزی ارمنستان (CBA)، این رقم نشان دهنده افزایش 2.5 درصدی نسبت به سال 2023 است. نکته جالب توجه این است که همزمان با ورود این حجم از پول، مبلغی مشابه نیز از این کشور خارج شده است. جنگ جاری روسیه و اوکراین که اکنون در سومین سال خود قرار دارد، ارمنستان را به دلیل محدودیت های تجاری مستقیم میان روسیه و غرب، به یک مرکز ترانزیتی برای تجارت میان این مناطق تبدیل کرده است.

ارمنستان؛ هاب مالی روسیه برای عبور از تحریم ها

طبق گزارش گمرک ارمنستان، در سال 2023، صادرات ارمنستان به روسیه به 3.6 میلیارد دلار رسید. تحلیل ها نشان می دهد که بسیاری از این کالاهای صادراتی، محصول کشورهای دیگر بوده اند. این امر حاکی از آن است که روسیه احتمالاً از فضای اقتصادی ارمنستان برای دور زدن تحریم های غرب استفاده می کند. الگوی مشابهی در نقل و انتقالات مالی به ارمنستان نیز مشاهده می شود.

پول از کجا می آید و به کجا می رود؟

برای درک بهتر این روند، به بررسی تفکیک جغرافیایی 5.8 میلیارد دلار منتقل شده به ارمنستان در سال 2024 می پردازیم:

مبدأ پول ها:

روسیه با 65 درصد از کل مبلغ، در صدر قرار دارد. به عنوان شریک استراتژیک ارمنستان، روسیه همواره در حجم حواله ها پیشتاز بوده که دلیل آن، ارسال پول توسط کارگران مهاجر ارمنی برای حمایت از خانواده هایشان است.

با این حال، آمار بانک مرکزی نشان می دهد بخش بزرگی از این پول ها در داخل کشور خرج یا سرمایه گذاری نشده و متعاقباً به کشورهای دیگر منتقل شده است. این موضوع این فرضیه را تقویت می کند که روسیه از فضای اقتصادی ارمنستان برای دور زدن تحریم ها استفاده می کند.

پس از روسیه، آمریکا در رتبه بعدی قرار دارد که با توجه به جمعیت قابل توجه دیاسپورای ارمنی در آمریکا (بین 600 تا 800 هزار نفر)، امری طبیعی است. سوئیس، جزیره مَن (یک منطقه آزاد مالیاتی شناخته شده) و امارات متحده عربی در رده های بعدی قرار دارند. نکته قابل توجه، جذابیت فزاینده ارمنستان برای مبادلات از مبدأ جزیره مَن پس از سال 2022 است، در حالی که پیش از آن تقریباً هیچ انتقالی از این منطقه ثبت نشده بود.

مقصد پول ها:

در حالی که روسیه در صدر پول های ورودی قرار دارد، تصویر در خروجی ها کاملاً متفاوت است. امارات متحده عربی با جذب حدود 20 درصد از کل مبلغ، در صدر مقاصد پول های خارج شده از ارمنستان قرار دارد. پس از آن، 16 درصد به روسیه بازگردانده شده، 13.5 درصد به آمریکا، 10.5 درصد به سوئیس و 4 درصد به موناکو منتقل شده است.

تغییر ساختار مبادلات از حواله کارگران به تجارت

به گفته «آرمینه پتروسیان»، پژوهشگر ارشد مرکز تحقیقاتی ACSES و اقتصاددان، ارقام ورودی ارتباط واضحی با جنگ روسیه و اوکراین و رویدادهای پس از آن دارد.

او می گوید: «از زمان شروع جنگ در سال 2022، حجم پول ورودی به ارمنستان از طریق سیستم

بانکی به شدت افزایش یافته است. ما چیزی فروخته ایم، آن را صادر کرده ایم و در ازای آن پول دریافت کرده ایم. به عبارت دیگر، جریان ورودی به صادرات گره خورده است.»

پتروسیان می افزاید که پیش از سال 2022، اکثر جریان ورودی خالص برای مقاصد غیرتجاری (مانند حواله های مالی مستقیم و مزایای اجتماعی) بود. اما از سال 2022، ساختار نقل و انتقالات به شدت تغییر کرده و 80 درصد آن ها ماهیت تجاری پیدا کرده اند.

او توضیح می دهد: «وقتی می گوئیم بیشتر جریان ورودی تجاری بوده، یعنی ما کالایی فروخته ایم و پولش را گرفته ایم. وقتی می بینیم که بیشتر این پول از روسیه، به روبل و با ماهیت تجاری وارد شده، این به وضوح ارتباط آن با صادرات مجدد را نشان می دهد.»

نقش کلیدی طلا و الماس در صادرات مجدد

«آگاسی تاوادیان»، کارشناس مرکز تحقیقاتی آمبرد، نیز تأکید می کند که تا قبل از سال 2021، اکثر حواله ها از روسیه ماهیت غیرتجاری داشتند، اما از سال 2022، نزدیک به 80 درصد آن ها تجاری شده اند.

او می گوید: «در سال 2022، صادرات به روسیه سه برابر شد و نقل و انتقالات بانکی از روسیه 4.5 برابر افزایش یافت که عمدتاً به دلیل تراکنش های تجاری بود.»

به گفته تاوادیان، رشد انفجاری صادرات در سال های 2022-2023 عمدتاً ناشی از صادرات مجدد کوتاه مدت طلایی بود که از روسیه به ارمنستان آورده شده و سپس به کشورهای دیگر ارسال می شد.

او یادآوری می کند که تحت تحریم های غرب، طلا و الماس به ابزارهای پرداخت جایگزین برای روسیه تبدیل شده اند. تحلیل او نشان می دهد که نزدیک به 90 درصد طلای صادر شده از روسیه از طریق ارمنستان عبور کرده که این امر آمار رسمی صادرات ارمنستان را مخدوش کرده است.

اقتصادی که بر «شن های روان ژئوپلیتیک» بنا شده است

ارمنستان خود را در قلب یک اکوسیستم مالی و تجاری پیچیده یافته که توسط جنگ، تحریم ها و جابجایی ها شکل گرفته است. در حالی که حواله ها و صادرات افزایش یافته، بخش قابل توجهی از این فعالیت ریشه در بهره وری داخلی ندارد، بلکه ناشی از استفاده استراتژیک از ارمنستان به عنوان یک نقطه ترانزیتی است.

با صادرات مجدد طلا و الماس، افزایش تراکنش های تجاری و حرکت سریع پول به داخل و خارج از کشور، شاخص های مالی و اقتصادی ارمنستان ممکن است قوی به نظر برسند، اما این شاخص ها بر «شن های روان ژئوپلیتیکی» بنا شده اند. با تحول تنش های جهانی، نقش ارمنستان در صفحه شطرنج اقتصادی منطقه نیز تغییر خواهد کرد.